

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו
יו"ר ועדת סת"ם
הרבנות הראשית לישראל

עיר התורה שקרובה אליך

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין
The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

המלך

פרישת כי תבוא

אור

משפט השבוע " כל דקה של עצבות, אתה מפסיד שישים שניות שיוכלו להיות של שמחה "

תחת אשר לא עבדת את ה' בשמחה

דברים (פרישת כי תבוא) פרק כו פסוק (א) וְהָיָה כִּי תִבְּוֹא אֶל־הָאָרֶץ וְגו'. (יא) וְשִׂמַחְתָּ בְּכָל־הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַלְךָ יְקֹנֵק אֱלֹהֶיךָ וְגו' ופרק כח (מה) וּבָאוּ עֲלֶיךָ כָּל־הַקְּלָלוֹת הָאֵלֶּה וְרָדְפוּךָ וְהִשְׁיִגוּךָ עַד שְׂמֹדְךָ כִּי לֹא שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשׁוֹר מִצְוֹתָיו וְחִקְתָּיו אֲשֶׁר צִוָּךְ: (מו) וְהָיוּ בְךָ לְאוֹת וּלְמוֹפֵת וּבְזָרְעֶךָ עַד עוֹלָם: (מז) תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עַבַּדְתָּ אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לִבְבְּ מֶרֶב כָּל:

סיפור השבוע מעשה עם אחיו של הגר"א:

נפתח במעשה שהיה ברבי אברהם זצ"ל אחיו של הגר"א זי"ע אשר התגורר בעיר קיידן ואחת המשפחות שם דאגה לפרנסתו, פעם אחת באו ואמרו לרבי אברהם עד מתי תשב בקיידן עבור להתגורר בוילנא שהיא עיר גדולה יותר ושם תהיה פרנסתך מצויה וברוח, נענה ואמר צריך לשאול את פי הרבנית, הלכו אליה והביאו בפניה את ההצעה, אבל היא הגיבה בסירוב מוחלט, וכששאלו אותה מדוע היא מתנגדת, ענתה לפני כמה שנים לא יכול היה בעלי לקנות אתרוג מחוסר אמצעים הלכנו ומכרנו את דירתנו ועברנו לדירה יותר קטנה כדי שנוכל לקנות אתרוג, והנה שלש פעמים ביום אני עוברת ליד דירתנו הקודמת והדבר הזה גורם לי לשמחה גדולה ואני נהנית מכך שמכרנו אותה למטרה של קניית אתרוג ועל השמחה וההנאה הזו איני מוכנה לוותר, אכן זה הפירוש לחיות את המצוות להרגיש שזה החיים שלנו שעבורם נעשה הכל בשמחה. בדומה לכך מסופר על הגר"א מוילנא שתמיד דאגו לקנות לו אתרוג מהודר שנה אחת לא נמצא אתרוג ולאחר חיפושים גדולים נמצא אתרוג מהודר באחד הערים אצל גביר אחד ששילם עליו מחיר יקר שמעו על כך הגבאים הלכו אליו וביקשו ממנו לקנות את האתרוג עבור הגר"א גדול ישראל בכל מחיר שירצה אולם הוא סירב ואמר רק בתנאי אחד יהיה מוכן להעביר את האתרוג לגר"א ששכר מצווה זו של האתרוג תהיה לזכותו נבהלו מהדרישה למכור לו בתמורה את שכר המצווה בעוה"ב ולא ידעו את נפשם איך יאמרו לגר"א מחוסר ברירה הודיעו על כך לגר"א שזו ברירת המחדל שיש, שמח הגר"א ואמר להם שהוא מעוניין ודווקא אותה שנה שמח במיוחד והסביר הגר"א היות ותמיד האדם עושה מצווה על מנת לקבל פרס והשנה עושה מצווה לעשות רצון השם בלבד.

שאלות

א { יש לשאול שמדברי הפסוק מבואר שמדובר באדם עובד השם ומקיים התורה והמצוות, ולמרות זאת כתוב ובאו עליך כל הקללות תחת אשר לא עבדת בשמחה, ממה שאמר לא עבדת בשמחה משמע שאמנם עבד אך לא בשמחה, וקשה מדוע כל כך התורה מענישה על חיסרון השמחה הרי הוא מקיים התורה והמצוות? ב { זאת ועוד הרי השמחה הוא דבר שנובע ממצבו של האדם ואיך אפשר לתבוע ולהעניש בגלל חוסר שמחה?

המצב השורר בעולם:

עדים אנו למציאות שכל חיי האדם מלאים עליות ומורדות אירועים אכזבות בעיות וצרות אין אדם שלא עובר איזה חוויות או בעיות בחיי הנשואין או עם הילדים שאינם ממושמעים או בעיות בריאות ואם ח"ו יש איזה מחלה כרונית משבשת את חיי המשפחה או בעיות פרנסה ועוד ולכן אין ספק כי כל אירוע כזה מוביל את האדם לעצבות דיכאון ובכי, ובפרט אשר נמצאים בתמידות תחת לחץ חברתי ותחרות סמויה המלווה בקנאה אשר לא נותנת לאדם מנוחה וכל ימיו נמצא במרדף נגד השעון כיצד להעפיל לפסגת החיים [שאגב אין לזה סוף כי אין אדם מת וחצי תאוותו בידו] ומתוך מציאות זו אשר יוצרת אצל האדם מתחים גדולים ומאפילה על מצב רוחו ועל שמחת וחדוות החיים של האדם, כך שהאדם שרוי במצב של חוסר סיפוק בחיים ומאפיל על אושרו, והתוצאה של הדברים שכל מעשיו של האדם נעשים בעצבות ובחוסר מצב רוח ואין מה לדבר על שמחה. זאת ועוד כאשר הדברים מיוחסים לקיום המצוות הרי שהדבר עוד יותר רחוק משמחה כי בדרך כלל האדם שמח בהעדרם של חיובי מצוות ואם נמצא לו פטור עוד יותר ישמח כמאמר חז"ל על הנאמר בתורה במדבר פרשת בהעלותך פרק י"א בדור המדבר שהתלוננו ואמרו (ה) זָכַרְנוּ אֶת־הַדָּגָה אֲשֶׁר־נֹאֲכַל בְּמַצְרַיִם חֲנָם וכו' וביארו חז"ל חנינם מהמצוות שעדיין היו פטורים מקיום התורה והמצוות, וכמאמר השגור בפי הציבור שתמיד ישמחו על יהי שם ועל המחיה שביאורו להיות פטור מתחונן ומברכת המזון, אולם תורתנו הקדושה מלמדת אותנו שהשמחה היא חובת כל אדם "שמחה היא היכולת להנות מהדברים הקטנים בחיים". השמחה תגיע, לא כשתקבלו את מה שרציתם, אלא כשתהיו מרוצים ממה שקיבלתם, כמו שהתורה מדגישה ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך השם ולא את מה שרצית, והעושר האמיתי שלנו נמדד בכמות השמחה, כי השמחה היא הכל והיא המשקפת את עיקר מעשיו של האדם ובהעדר שמחה למרות שתהיה עשיה מרובה היא חסרת ערך ואף נענש האדם על כך כאשר נבאר.

דבר הרמב"ם והמגיד משנה שהשמחה זו עבודה גדולה והיא המפתח לכל השפע והברכה:

והנה כתב הרמב"ם הלכות שופר וסוכה ולולב פרק ח הלכה טו שהשמחה זו עבודה גדולה ומי שנמנע ממנה ראוי להפרע ממנו תחת אשר לא עבדת בשמחה, והוסיף המגיד משנה בכלל הדברים שלא יעשה המצוות מתוך כפייה אלא בשמחה. עוד הוסיף לכתוב הרמב"ם הלכות תשובה פרק ט הלכה א והבטיחנו בתורה שאם נעשה אותה בשמחה ובטובת נפש ונהגה בחכמתה תמיד שיסיר ממנו כל הדברים המונעים אותנו מלעשותה כגון חולי ומלחמה ורעב וכיוצא בהן, וישפיע לנו כל הטובות המחזיקות את ידינו לעשות התורה כגון שובע ושלוש ורבויה כסף וזהב, כדי שלא נעסוק כל ימינו בדברים שהגוף צריך להן אלא נשב פנויים ללמוד בחכמה ולעשות המצוה. ללמדנו שהשמחה היא מקור הברכה השפע הבריאות והעושר.

דברי המרח"ו שרק על מצוה בשמחה יש שכר גם בעוה"ב וזוכה לרוח הקודש:

וכך כתב גם רבינו חיים ויטאל זצוק"ל בהקדמת שער המצוות להאר"י ז"ל ששואל איך יתכן שהתורה מבטיחה שכר גדול והטבות גם בעולם הזה וכן חכמים אמרו שכל שאפילו עושה מצוה אחת מקבל שכר גם בעולם הזה מטיבים איתנו ומארכים את שנותיו והמצויאות לא רואים שזה קורה? והשיב על כך בגלל שעושים המצוות בלי שמחה כך שלא רק שלא מקבלים שכר אלא אף נענשים על כך, אבל השורש הוא שהכל נשען עליו הוא שבעשיית המצוה אל יחשוב עליו כמשא גדול וממהר להסירה מעליו, אבל יחשוב בשכלו כאילו בעשות אותה המצוה ירויח אלף אלפים דינרי זהב ויהיה שמח בעשותו אותה המצוה בשמחה

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם

הרבנות הראשית לישראל

עיר התורה שקרובה אליך

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

שאינן לה קץ מלב ונפש ובחשק גדול כאילו נותנים לו בפועל אלף אלפי דינרי זהב אם יעשה אותה מצוה, וזה סוד תחת אשר לא עבדת בשמחה וכפי גודל שמחתו באמת ובטוב לבב הפנימי כך יזכה לקבל אור עליון ואם יתמיד בזה אין ספק שישרה עליו רוח הקודש. כמו שמסופר על האריז"ל שהיה מנהגו שהולך לקנות דבר מצוה לא היה שואל כמה עולה אלא היה מניח הארנק למוכר בכדי שיקח כמה שהוא רוצה, שאלו את האריז"ל מדוע נוהג כך, והשיב כי כל מה שזכה להשגות גדולות בחכמת הנסתר רק בזכות שהוא שמח בכל מצוה יותר מכל הון שבעולם, וכיון שכן אין ערך לכסף לעומת המצוה לעשות רצון הקב"ה לכן אינו שואל על המחיר אלא מניח הארנק לפני המוכר כיון שכמה שיקח המצוה עוד יותר גדולה. שמעתי מהרב מן שאלו את הרה"ג אהרון ליב שטיינמן זצ"ל מה הדבר שבר מצוה צריך לקבל עליו, והשיב שצריך לא לחלוץ התפילין עד אחרי קדיש אחרון, ונשאל מה המשמעות שיש בדבר, והשיב שחייב להרגיל עצמו שאין המצוות עול עליו אלא לעשותן בשמחה.

ההבדל בין דורות ראשונים לאחרונים שהיו שמחים במצוות ותוכחת היערות דבש:

עוד מבואר במסכת גיטין דף פא ע"א ההבדל בין דורות ראשונים לדורות אחרונים שהראשונים היו מחפשים לחייב עצמן במצוות ואילו האחרונים היו מחפשים למצוא דרך להיפטר מחיוב המצוות. ולזאת הוכיח הגאון הגדול רבנו יונתן איבשיץ זצ"ל בספרו יערות דבש חלק שני דרוש ה בא"ד ז"ל כי בעו"ה זה החולי, אשר אף בעושה מצוה אינו שמח, והכל בעל כרחו ככפאו שד, ואילו יאמר לו פטור אתה ממנה, היה שש ושמה, ונהפוך הוא שהיה לו לשמוח: צא ולמד, כמה ישישו שרים נכבדים כאשר חלק להם מלך בשר ודם כבוד לעשות פקודתו, ואיך לא ישמח גבר נבזה חדל אישים תולעת נוצר מטפה סרוחה, באמור לו מלך מלכי המלכים הקב"ה עשה זאת, ויהיה לנחת ולרצון לפני ה' תמיד, הלא על זה מהראוי להרבות שמחה כשמחת כל הון, ולומר אני עשיתי דבר קטן, תקעתי בשופר, ומה היא תקעתי בקרן, לא יש בה עינוי נפש ויגיעה וכדומה, ומכל מקום יש בו רצון ונחת לה', והיש חדוה ושמחה גדולה לפנים מזה, וכן כל המצוות כולן הן נוחות לעשותן אין בהן רוב מיגיעה ועבודה, וכו' ואפילו בסוכה אמרינן [דף כ"ה ע"ב] המצטער פטור מסוכה, כי לא נתן מצוות לעול לטובה ולנחת, והנביא צועק [מיכה ו'] עמי מה עשיתי לך ומה הלאיתך ענה בי וא"כ יש לאדם לשמוח מאוד מאוד. וכו' ואיש אשר מניח תפילין ולובש טלית של מצוה, הלא ישמח כי זכה להיות בדיוקנא דמלכא קדישא, והלא קול קורא לפניו הבו יקרא לדיוקנא דמלכא קדישא, ואיך לא ישמח איש בזה, לעשות דבר קל כזה ולזכות בו לעולם הבא ולמצוא נחת ורחן בעיני ה'. וכתב האריז"ל [שעהמ"צ דף א'] כי ממש רוב הגלות בזה שאין עושים המצוה בשמחה, כדכתיב [דברים כ"ח] תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב וכו': ובאמת בעונותינו הרבים עבירה גוררת עבירה, על ידי שאינם שמחים במצוות כראוי, אינם משגיחים ג"כ על המצוות שיהיו כראוי. תפילין, מתקיים זוג תפילין לעשר שנים, ואינו משגיח שיהיה כראוי בכל פרטי מצוות, מרובע, וכדינו בכל הלכות תפילין. הוי ווי חסרי לב, אני רואה כל מלבושים חדשים אתם לובשים, ממש רגל ברגל, לבוש קיץ וחורף, לבוש חול ושבתי, וח"ו שיהיה בו כתם וטלאי, ומכ"ש הכובע על ראשו צריך שיהיה נקי מאבק, וכו' ואם יעשה לו כובע בשנוי נימוס ומטבע המדינה, אם ארוך או קצר, הלא לא יקח אותו בראש, הואיל הוא משונה מטבע נימוס הנהוג, וכמו בנעלים, יחליפו מרגל לרגל, וצריכים להיות נכונים לרגלו לבל יוסיף או יגרע, והרצועות והלולאות אשה אל אחותה כפי נימוס, לא קצר ולא ארוך, וח"ו לשנות עכ"ל:

עוד מבואר שזו הדרגה הגבוהה שהגיעו בפורים:

כמבואר במסכת מגילה דף טז ע"ב ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר, אמר רב יהודה: אורה - זו תורה, וכן הוא אומר כי נר מצוה ותורה אור. שמחה - זה יום טוב, וכן הוא אומר ושמחת בחגך, ששון - זו מילה, וכן הוא אומר שש אנכי על אמרתך, ויקר - אלו תפילין, וכן הוא אומר וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך ותניא, רבי אליעזר הגדול אומר: אלו תפילין שבראש. והקשו המפרשים אם כן מדוע נכתב במגילה אורה ולא תורה או יו"ט ולא שמחה וכו'? אולם חז"ל מרמזים ללמדנו שהגיעו באותו דור להכרה והבנה כי התורה היא האור של החיים ויו"ט הם השמחה והתפילין הן הכבוד הגדול כך ששמחו בקיום התורה והמצוות.

מעשה שהיה:

מעשה באדם שסבל מצרות רבות בנו היה חולה במחלה קשה הוא פוטר מעבודתו והוא עדין לא מצא עבודה אחרת בבית היה נזילה של מים מהגג ואשתו היתה מדוכאת מהמצב בראש חודש אדר שמע את הרב מזכיר בדרשתו את אימרת חז"ל משנכנס אדר מרבין בשמחה, הוא חייד לעצמו חיוך מריר זה קל להגיד עם צרות כמו שלי איך אפשר לשמוח האדם איננו מכונה שבלחיצת כפתור אתה משנה מצב רוח, והנה הרב ממשיך בדרשתו ומקשה מה הקשר בין השמחה לפורים האם רק בגלל שליהודים של דור מרדכי ואסתר היה טוב אנו צריכים לשמוח, הרי מאז עם ישראל סבל צרות כה רבות שהגאולה של אותו דור כמעט נשכחה? אלא מתרץ הרב את קושייתו באותו דור של המן הרשע למדנו דבר מאוד חשוב אפילו במצב שהיהודים כולם מיועדים להריגה ואין אף אחד המתגייס לעזרתו גם אז אין להתייאש, גם אז ניתן לשנות את המצב מסכנת מוות לששון ושמחה כי הכל נתון בידי הבורא ועל ידי שמתקרבים אליו הגורל מתהפך, ולכן ממשיך הרב אפילו אדם שצרותיו רבות יכול וצריך לשמוח בידועו שעל אף שהמציאות נראית כה שחורה היא יכולה מיד להשתנות, וכשהשם רואה שהאדם מצפה לישועתו ובוטח בו ומתקרב אליו הוא שולח את מלאכיו להציל, שמע היהודי את דברי הרב והתמלא בשמחה חזר לביתו והדביק בשמחתו את בנו החולה ואשתו העצובה והבית התמלא תקווה, וכידוע מצב רוח טוב ותקווה משפיעים לטוב על נפש החולה כדברי החכם מכל אדם רוח איש יכלכל מחלהו משלי יח' והבן הבריא ממחלתו, והאיש שפניו הפכו לשמחים החל למצוא חן בעיני הבריות ולא ארכו הימים והוצעה לו עבודה חדשה טובה יותר מהקודמת, וכך הכל בא על פתרונו ממש כבימי מרדכי ואסתר והכל בגלל השמחה הבאה מהביטחון בה' אז קדימה נשמח ונעלוז.

אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה:

עוד מבואר במסכת שבת דף ע"ב, וכן במסכת פסחים דף ק"ז ע"א שאין השכינה שורה אלא מתוך שמחה ולא מתוך עצבות, ולזאת מבואר ברמב"ם שכל הנביאים בכדי שיזכו לנבואה היו נצרכים להביא מנגנים בכדי להיות בשמחה ורק אז זוכים לנבואה. ואכן כך מסופר על מנו הרב עובדיה זצ"ל שהיה לומד וברקע היה שירת המקמים האהובה עליו בכדי לשמח הנופש

בית: רה" שמאי 18 טל: 039096874 לשכה רה" שמאי 13, אלעד • טל: 03-9096601 • פקס: 03-9337941
tel: 972-3-9096784 • hom: 18 shamai st' fax: 972-39337941 • tel: 972-3-90966001 • 13 shamai st' elad 40800

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו
יו"ר ועדת סת"ם
הרבנות הראשית לישראל

עיר התורה שקרובה אליך

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין
The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

כל השגת חכמת הנסתר של האריז"ל בזכות השמחה:

עוד כתב מרן החיד"א בספרו חומת אנך לבאר הפסוק בתהלים פרק ק (ב) עבדו את יקוֹק בְּשִׂמְחָה בְּאוֹרֵי לְפָנָיו בְּרִנָּה: לפי פשוטו דעשיית המצות והלמוד יהיה בשמחה כי גדולה מאד מעלת השמחה בעסק התורה וקיום המצות, וכתב רבינו מהר"ח ז"ל שהגיד לו רבינו האר"י ז"ל שלא זכה לידיעתו ולהשגתו הגדולה אלא בשביל השמחה שהיה שמח בלימוד ועשיית המצות. וכמאמר דוד המלך בתהלים פרק יט פסוק (ט) פְּקוּדֵי יְקוֹק יִשְׂרָאֵל מְשִׁמְחִילֵב מִצְוֹת יְקוֹק בְּרָה מְאִירַת עֵינַיִם: ובפרק קיט (עב) טוֹבִלֵי תוֹרַת פִּיךָ מְאֵלְפֵי זֶהָב וְכֶסֶף: כמו שאומרים בברכת ק"ש ונשמח ונעלוז בדברי תלמוד תורתך.

בזכות השמחה זוכה לעולם הבא:

עוד מבואר במסכת תענית דף כ"ב ע"א שאליהו ז"ל הראה לר' ברוקא שני אחים שהם בני העולם הבא, הלך ר' ברוקא אצלם ושאלם מה מעשיהם, אמרו לו אינשי בדוחי אנו מבדחינו עציבי, ופרש"י שמחים ומשמחים בני אדם, ומבאר המהרש"א שזכו לחיי עוה"ב לפי שגרמו במעשיהם להסיר צער השכינה, שהרי במסכת סנהדרין דף מ ע"א אומרת בשעה שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת קלני מראשי קלני מזרועי, ומאחר שעל ידיהם נתעוררו העצובים להיות שמחים הרי שגם השכינה נתמלאה שמחה, ולפיכך זכו לחיי עוה"ב, ומכאן שכל השרוי בשמחה מביא לידי שמחת השכינה.

תפילה בשמחה מתקבלת:

כתב דוד המלך בתהלים פרק ק פסוק ב עבדו את יקוֹק בְּשִׂמְחָה בְּאוֹרֵי לְפָנָיו בְּרִנָּה: ובמדרש תהלים (שוחר טוב; בובר) מזמור סו: אמר ר' יוחנן מהו עבודתו של הקדוש ברוך הוא תפלה, ומבואר במסכת ברכות דף לא ע"א תנו רבנן: אין עומדין להתפלל לא מתוך עצבות, וכו' אלא מתוך שמחה של מצוה. וכן פסק שו"ע או"ח סימן צג ס"ב. וכתב מהר"ח בספר פרי עץ חיים שער עולם העשיה פ"א בסופו כתב וז"ל ואסור לאדם להתפלל לפני ה' בעצבות, רק כעבד המשמש את קונו בשמחה גדולה, שאל"כ אין כח בנפש לקבל הארה עליונה הנמשכת בו ע"י תפלתו. וזה דבר גדול מאד וראוי לזהר בו, ואין ערך לדבר הזה. והוסיף על כך בספר מסילת ישרים פרק יט כשתהיה עומד לפני להתפלל יהא לבך שמח עליך שאתה מתפלל לאלהים שאין כיוצא בו, כי זאת היא השמחה האמתית שיהיה לבו של אדם עלו, על שהוא זוכה לעבוד לפני אדון יתברך שאין כמוהו, ולעסוק בתורתו ובמצותיו שהם השלימות האמתית והיקר הנצחי. ויש להוסיף מה שאמרו במדרש רות: (רות רבה ה, ו) אלו היה יודע ראובן שהקב"ה מכתוב עליו: (בראשית לו, כא) "וישמע ראובן ויצלחו מידם", בכתפו היה מוליכו לאביו, ואלו היה יודע אהרן שהקב"ה מכתוב עליו: (שמות ד, יד) "וראך ושמח בלבך", בתופים ובמחולות היה יוצא לקראתו, ואלו היה יודע בועז שהקב"ה מכתוב עליו: (רות ב, יד) "ותאכל ותשבע ותותר", עגלים פטומים היה מאכילה. ללמדנו עד כמה האדם מוכן להתאמץ ולשמוח בשביל הכבוד קל וחומר שצריך לשמוח שעושה שליחות של בורא עולם.

איך משיגים שמחה:

אמנם יש להתבונן איך משיגים שמחה, בראש ובראשונה כל בר דעת מבין שבוה שהוא יהיה בעצבות צער ודיכאון לא יועיל לפטור לו את המצוקה או הבעיה אלא ההיפך מוסיף צרה לצרתו, כמו שנשאל גם הרמב"ם ע"י המלך בנו של השולטן צאלח אדין הוא ביקש מהרמב"ם רפואה לתחלואיו שהם הדאגות והחרדות המושלות בו וגורמות מחלות נוספות, רבנו משיב לו דע כי רוב החולאים באים מפני הדאגות ומגודל הכעס והיגון מלבד היותן מחלות הן גורמות לצרות רבות לאדם, הפתרון שמציע הרמב"ם שמחה היא תרופה לכל, ויותר מכך השמחה היא הפיתרון לבטל כל גזירה קשה ולהביא לעצמו שפע ברכה והצלחה כמו שכתב הרמב"ם, וכמו שאמרנו השמחה תגיע, לא כשתקבלו את מה שרציתם, אלא כשתהיו מרוצים ממה שקיבלתם, והעושר האמיתי שלנו נמדד בכמות השמחה, עוד הוסיף הרמב"ם על דברי המשנה חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה כי איננו יודע שמא הטובה היא רעה ורעה היא טובה, כאותו מעשה על אדם שהיה בדרך לנמל נתקע לו קוץ ברגלו צלע והפסיד את ההפלגה קילל את יומו והצטער צער רב אך הספינה טבעה על זה נאמר בנביא אודך ה' כי אנפת בי עכ"ל. וכך מספרים על זקן כפרי אחד שהיה לו בן יחיד וסוס אחד שאותו היה עושה את מלאכתו ובעזרתו מתפרנס חיי הזקן התנהלו בשקט ובשלווה עד שיום אחד ברח לו הסוס ונעלם באו חבריו לנחמו בידועם שהסוס היה כל רכושו והשתתפו בצערו כי הם מבינים כמה קשה עבורו המקרה הרע הזה, שאל אותם הזקן מנין לכם שזה מקרה רע או טוב, למחרת חזר הסוס לבית הזקן ועמו עדר של סוסי בר יפים והזקן היה שמח שמחה גדולה, באו חבריו להשתתף בשמחתו אמרו להם מנין לכם שזה מקרה רע או טוב, לאחר מספר ימים כשניסה בנו לאלף את אחר מסוסי הבר בעט בו הסוס והבן נפל ושבר את רגלו, שוב באו חבריו להשתתף בצערו על מה שארע לבנו יחידו, שאל אותם הזקן מנין לכם שזה מקרה רע או טוב, לאחר מספר ימים פרצה מלחמה באו אנשי הצבא וגייסו בכח את כל צעירי הכפר למלחמה המלחמה היתה קשה ונהרגו בה לא מעט מבני הכפר את הבן של האיכר לא לקחו כמובן מפני שרגלו הייתה שבורה ומגובסת.

מוסר השכל:

עלה בידנו להשכיל ולהבין ראשית מעולם לא ראינו אדם שהצליח לפטור את הבעיות שלו על ידי עצבות דיכאון ובכי הרי ברור שרק הוסיף צרה על צרתו והיא שורש לכל המחלות וצרות כמו שכתב הרופא הגדול, שנית למדנו שהשמחה היא הכל, ועד כמה חובתנו של האדם להיות בשמחה שהיא הפיתרון והתרופה לכל מחלה ומביאה גם ישועה, ובפרט בקיום התורה והמצוות, לזאת פותחת הפרשה בפסוק והיה כי תבוא למרות שזו פרשת התוכחות מחילה והיה שאין והיה אלא לשון של שמחה, שאדם שאינו שמח בקיום המצוות הדבר נובע בגלל שיש פגם באמונתו שאינו מרגיש ומאמין שהוא עושה נחת רוח למלך מלכי המלכים בקיום המצוה, אחרת לפחות כמו שהיה שמח לעשות שליחות של אדם גדול ונכבד בעיניו, כגון גדול הדור היה רוצה איזה שליחות או להבדיל נשיא ארצה"ב היה רוצה ממנו איזו בקשה כמה היה שמח שנפל בחלקו הזכות להיות בקרבת אותו גדול והיה רץ לעשות השליחות בשמחה, ואילו בקיום המצוות אם אינו שמח, נמצא שהקב"ה פחות חשוב אצלו מאותו אדם שהיה שמח שיבקש ממנו לעשות השליחות, ולכן האדם נתבע בנפרד על חוסר השמחה בקיום התורה והמצוות שאפילו שמקיים התורה והמצוות בלי שמחה ענוש יענש רח"ל וכמ"ש ורבעה בו כל האלה וכו'. ולזאת ככל שיחזק עצמו באמונה שעומד לפני מלך המלכים ועושה רצונו שמחתו תגדל ולא יאפיל עליו שום מצב העובר עליו כי הכל לטובתו מאת השם יתברך וכיצד יהיה

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו
יו"ר ועדת סת"ם
הרבנות הראשית לישראל

עיר התורה שקרובה אליך

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין
The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

בעצב וצער על מעשיו של הקב"ה, ועל ידי שירבה שמחה ויעבוד את השם בשמחה יזכה לבריאות איתנא ולאושר ועושר הצלחה וברכה ואף תשרה עליו השכינה ויפתחו לו שערי חכמה ותפילתו תתקבל ונזכה לכתובה וחתימה טובה אכ"י.

מקורות:

1. כתב הרמב"ם הלכות שופר וסוכה ולולב פרק ח הלכה טו השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת האל שצוה בהן, **עבודה גדולה היא, וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפריע ממנו שנאמר דברים כ"ח תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב, וכו'.** וכתב המגיד משנה הלכות שופר וסוכה ולולב פרק ח הלכה טו ועיקר הדבר הוא שאין ראוי לו לאדם לעשות המצות מצד שהן חובה עליו והוא מוכרח ואנוס בעשייתן, אלא חיוב לעשותן והוא שמח בעשייתן ויעשה הטוב מצד שהוא אמת ויקל בעיניו טרחן ויבין כי לכך נוצר לשמש את קונו וכשהוא עושה מה שנברא בשבילו ישמח ויגיל, וכו': עוד כתב הרמב"ם הלכות תשובה פרק ט הלכה א והבטיחנו בתורה שאם נעשה אותה בשמחה ובטובת נפש ונהגה בחכמתה תמיד שישיר ממנו כל הדברים המונעים אותנו מלעשותה כגון חולי ומלחמה ורעב וכיוצא בהן, וישפיע לנו כל הטובות המחזיקות את ידינו לעשות התורה כגון שובע ושלוש ורביי כסף וזהב, כדי שלא נעסוק כל ימינו בדברים שהגוף צריך להן אלא נשב פנויים ללמוד בחכמה ולעשות המצוה כדי שנזכה לחיי העולם הבא, וכן הוא אומר בתורה אחר שהבטיח בטובות העולם הזה וצדקה תהיה לנו וגו'. וכו', נמצא פירוש כל אותן הברכות והקלות על דרך זו, כלומר אם עבדתם את ה' בשמחה ושמרתם דרכו משפיע לכם הברכות האלו ומרחיק הקלות מכם עד שתהיו פנויים להתחכם בתורה ולעסוק בה כדי שתזכו לחיי העולם הבא וייתב לך לעולם שכולו טוב ותאריך ימים לעולם שכולו ארוך ונמצאתם זוכין לשני העולמות, לחיים טובים בעולם הזה המביאים לחיי העולם הבא.
2. כתב רבינו חיים ויטאל זצוק"ל בהקדמת שער המצוות להארי"ז ז"ל גם דע כי העושה מצוה אחת אין מספיק לו במה שיעשה אותה, שהרי מצינו בדברי חז"ל שאמרו כל העושה מצוה אחת מטיבין לו ומאריכין לו ימיו ושנותיו, וכיוצא בזה אמרו כל המקיים מצוה אחת יש לו כך וכך, והנה אנחנו רואים כמה וכמה מצוות שעושים בני אדם ואינם מתקיימים דברי רבותינו ח"ו בענין גודל שכרם בעוה"ז? אבל השורש הוא שהכל נשען עליו הוא שבעשיית המצוה אל יחשוב עליו כמשא גדול וממהר להסירה מעליו, אבל יחשוב בשכלו כאילו בעשות אותה המצוה ירויח אלף אלפים דינרי זהב ויהיה שמח בעשותו אותה המצוה בשמחה שאין לה קץ מלב ונפש ובחשק גדול כאילו נותנים לו בפועל אלף אלפי דינרי זהב אם יעשה אותה מצוה, וזה סוד תחת אשר לא עבדת וגו' וזה סוד רב ברונא דחד יומא סמך גאולה לתפלה ולא פסק חוכא מפומיה כל ההוא יומא. וזה יורה על היות אמונת בטחונו בבורא יתברך בתכלית האחרון יותר משאם היה השכר מזומן לפניו בפועל וכפי גודל שמחתו באמת ובטוב לבב הפנימי כך יזכה לקבל אור עליון ואם יתמיד בזה אין ספק שישירה עליו רוח הקודש. וענין זה נוהג בקיום כל המצות כולם בין בעת שעוסק בתורה שיהיה בחשק גדול נמרץ בהתלהבות עצום כאלו עומד לפני המלך ומשרת לפניו בחשק גדול למצוא חן בעיניו לקבל ממנו מעלה יתירה וגדולה: כך מבואר במסכת שבת דף ל ע"ב, וכן במסכת פסחים דף קיז ע"א ושבתה אני את השמחה - שמחה של מצוה, ולשמחה מה זה עשה - זו שמחה שאינה של מצוה. ללמדך שאין שכינה שורה לא מתוך עצבות וכו', אלא מתוך דבר שמחה של מצוה, שנאמר ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה'. אמר רב יהודה: וכן לדבר הלכה. וכן מבואר בירושלמי (וילנא) מסכת סוכה פרק ה א"ר יונה יונה בן אמיתי מעולי רגלים היה ונכנס לשמחת בית השואבה ושרת עליו רוח הקודש ללמדך שאין רוח הקדש שורה אלא על לב שמח ע"כ. וכאשר מצינו אצל יעקב אבינו שהשכינה נסתלקה ממנו כל זמן שהתאבל על יוסף במשך כ"ב שנים עד שבישרו אותו עוד יוסף חי ותחי רוח יעקב ורק אז שרתה עליו השכינה. וכך כתב הרמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ז הלכה ד כל הנביאים אין מתנבאין בכל עת שירצו אלא מכוונים דעתם ויושבים שמחים וטובי לב ומתבודדים, שאין הנבואה שורה לא מתוך עצבות ולא מתוך עצלות אלא מתוך שמחה, לפיכך בני הנביאים לפנייהם נבל ותוף וחליל וכוונור והם מבקשים הנבואה וזהו שנאמר והמה מתנבאים כלומר מהלכין בדרך הנבואה עד שינבאו כמו שאתה אומר פלוני מתגדל.
3. כתב דוד המלך בתהלים פרק ק פסוק ב עבדו אתי בקרבך פְּמִתְּךָ פְּאִוְלָפְנָי בְּרַנְּנָה: ובמדרש תהלים (שוחר טוב; בובר) מזמור סו: אמר ר' יוחנן מהו עבודתו של הקדוש ברוך הוא תפלה, וכן משה אמר והיה אם שמוע תשמעו אל מצותי [וגו'] ולעבדו בכל לבבכם (דברים יא ג), מה היא עבודה שאדם עושה, אלא תפלה, שנאמר עבדו את ה' בשמחה [בואו לפניו ברננה] (תהלים ק ב), ומבואר במסכת ברכות דף לא ע"א תנו רבנן: אין עומדין להתפלל לא מתוך עצבות, ולא מתוך עצלות, ולא מתוך שחוק, ולא מתוך שמחה, ולא מתוך קלות ראש, ולא מתוך דברים בטלים אלא מתוך שמחה של מצוה. וכן פסק שו"ע או"ח סימן צג ס"ב. וכתב מהר"ח בספר פרי עץ חיים שער עולם העשיה פ"א בסופו כתב וז"ל ואסור לאדם להתפלל לפני ה' בעצבות, רק כעבד המשמש את קונו בשמחה גדולה, שאל"כ אין כח בנפש לקבל הארה עליונה הנמשכת בו ע"י תפלתו. ואין ראוי להיות עצב רק באומרו וידוי ובהזכרת עונותיו, אך בשאר התפלה לא ישים נגד עיניו שום עצבות, אפילו דאגות עבירות שחטא בהם. אמנם טוב הוא שיהיה נכנע באמרו את התפלה אך בשמחה גדולה, וזה דבר גדול מאד וראוי לזהר בו, ואין ערך לדבר הזה.
4. וכך כתב בספר מטיילת ישרים פרק יט ה' היא השמחה, והוא עיקר גדול בעבודה, והוא מה שדוד מזהיר, ואומר (תהלים ק'): עבדו את ה' בשמחה בואו לפניו ברננה. ואומר (שם ס"ח): וצדיקים ישמחו יעלצו לפני אלהים וישישו בשמחה, וכו' א"ר איבו כשתהיה עומד לפני להתפלל יהא לבך שמח עליך שאתה מתפלל לאלהים שאין כיוצא בו, כי זאת היא השמחה האמתית שיהיה לבו של אדם עלו, על שהוא זוכה לעבוד לפני אדון יתברך שאין כמוהו, ולעסוק בתורתו ובמצותיו שהם השלימות האמתית והיקר הנצחי.
5. עוד מבואר במסכת גיטין דף פא ע"א ואמר רב"ח א"ר יוחנן משום ר' יהודה בר אילעי: בא וראה שלא כדורות הראשונים דורות האחרונים, דורות הראשונים מכניסין פירותיהן דרך טרקסמון כדי לחייבן במעשר, דורות האחרונים מכניסין פירותיהן דרך גגות ודרך קרפיפות כדי לפוטרו מן המעשר; דאמר רבי ינאי: אין הטבל מתחייב במעשר עד שיראה פני הבית, שנאמר: בערתי הקדש מן הבית. וכתב בספר והיית אף שמה וז"ל לכאורה קשה מה הפגם בזה שרצו לפטור את עצמם מחיוב מעשר הרי הפטור אינו ע"י קולא אלא בהתר גמור על פי דין מפורש שאין חיוב מעשרות חל על פירות שהוכנסו לבית באופן זה. אך סוד הענין הוא כי אדם המתחייב למצוות בצורת עול וטורח יחפש דרכים לפטור את עצמו מהן גם שהמצוה כרוכה בחסרון כסף, אבל אם המצוות הן חייבו והן אהובות עליו הוא ירצה לקיימן בלי שיפטור את עצמו מהן, חז"ל ברוב חכמתם עומדים מתוך מעשה זה על ההבדל התהומי בין הדורות הראשונים לבין הדורות האחרונים.

החותם בברכת שבת שלום ומבורך.

הצב"י מרדכי מלכא עיה"ק אלעד